

Rietsnijden in de Weerribben

Ondanks de kou druipen de zweetparels van hun gezichten. Rietsnijders Jaap, Koen, Henk en Mark Ruter zijn het gewend. Bij het kriecken van de dageraad zijn de harde werkers aan de slag gegaan met het snijden en bundelen van het goudgele riet met zijn donkerbruine pluimen. De weersomstandigheden zijn ideaal voor deze klus, want na een heldere nacht met lichte vorst laat de zon zich van zijn beste kant zien.

Boven: Koen bedient de rietmaai-machine, waarmee het riet over een breedte van een meter wordt gemaaid.

Het rietsnijden is voor de mannen een jaarlijks terugkerend tafereel. Vanaf eind december tot half april is het viertal in de rietvelden te vinden. Jaap, die al bijna zestig jaar in het riet 'zit', neemt ons mee voor een kijkje. Voordat we vertrekken trakteert hij ons – geheel in stijl – op

een stuk Overijsselse kruidkoek. Naast kruidkoek kent Overijssel nog een andere toeristische trekpleister, het prachtige natuurgebied Nationaal Park 'De Weerribben', het doel van de reis.

CARAVAN

Via een idyllische route langs het water en prachtige Overijsselse boerderijen lopen we naar de plaats van bestemming. Vrijwel alle boerderijen hebben een rieten kap, één van de belangrijkste toepassingen van het riet. Het plaatsnaambordje geeft Ossenzijl aan. Zover de horizon strekt, zien we rietvelden. Het rietlandschap is verdeeld in kavels, die al vele tientallen jaren het eigendom zijn van diverse

families. Jaap, die de omgeving op zijn duimpje kent, voert ons via allerlei slingerpaadjes dwars door het riet naar het land van familie Ruiter. Het eerste wat opvalt, is de oude caravan die aan de rand van het rietveld staat geparkeerd. „Dit is onze schaftkeet”, vertelt Jaap. „Vandaag is het mooi weer, maar als het nat of koud is, is het heerlijk om een dak boven je hoofd te hebben.” Vanbinnen is de caravan net een kleine voorraadkast. Voor de eerste levensbehoeften kunnen de Ruiters zich hier prima redden. Koen, Henk en Mark, de neven van Jaap, hebben er al een paar uur opzitten en komen vergezeld door twee honden naar de caravan om nieuwe energie op te doen.

Links: Henk bedient de 'kammachine', die op een snelle manier de ruigte tussen het riet verwijderd. Rechts: Met deze grove kam wordt het riet 'gesloekt'.

Hoewel het riet niet meer met de hand gesneden wordt, blijft het een zwaar karwei

RIETMAAIMACHINE

Jaap toont ons het werktuig waarmee het riet in vroegere jaren werd gesneden: een speciaal gevormde zeis. „Het snijden van het riet doen we echter al jaren niet meer met de hand”, vertelt de kenner. Tegenwoordig wordt het riet gesneden met een rietmaaimachine. Koen, die inmiddels klaar is met de schaft, verwijderd het zeil van de machine, spoelt hem af en start de motor. Over een breedte van een meter maait de machine het riet en laat dit in bosjes achter zich op de grond vallen. Hoewel het riet niet meer met de hand gesneden wordt, blijft het een zwaar karwei. Het drassige rietland is lang niet egaal, wat blijkt als Koen zo'n halve meter wegzakt. Ook de maaimachine is weggezakt. Met vereende krachten wordt de machine weer 'op het droge' getild. Het dragen van een paar goede laarzen is in het drassige gebied dan ook geen overbodige luxe...

Het verbranden van de 'ruugte'.

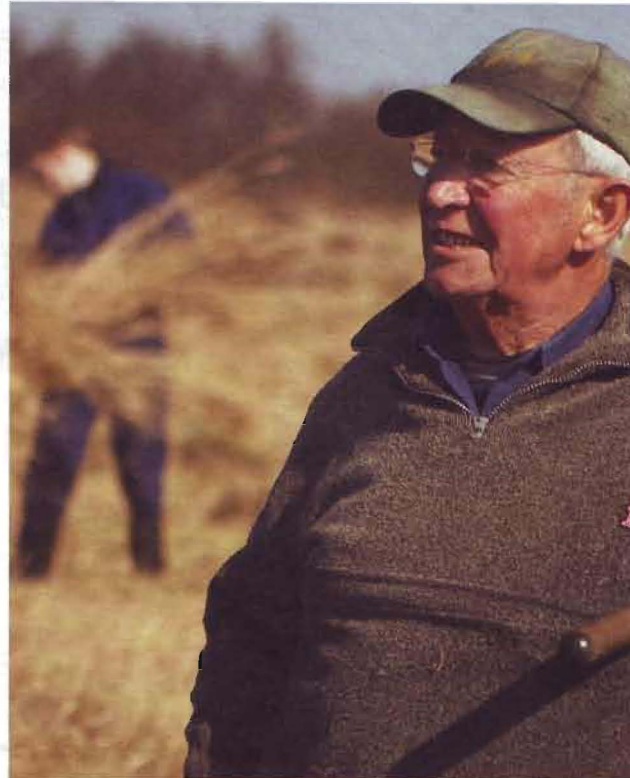

Jaap Ruiter: „Door jaarlijks het riet te snijden, wordt voorkomen dat De Weerribben een moerasgebied wordt.”
Onder: Jaap demonstreert hoe het 'sloeken' werkt.

RUUGTE

Nadat het riet door de maaimachine in bossen is afgesneden, kan de volgende fase van start gaan. „Aan het riet zitten soms nog zijvertakkingen. Daarnaast kan het voorkomen dat er takjes van andere planten tussen het riet zitten”, vertelt Jaap. „Deze ruugte, in het Overijssels 'ruugte' genoemd, wordt met een speciaal ontwikkeld stuk handgereedschap verwijderd. Het gereedschap bestaat uit twee metalen pennen die functioneren als een soort grove kam.” Mark, die met zijn vijftien jaar de jongste van het kwartet is, demonstreert samen met Jaap hoe dit 'sloeken', zoals het in het jargon van de rietsnijder heet, werkt. Met de ene hand houdt hij een bos riet vast en met de andere hand haalt hij de pennen

door het riet. Voor het sloeken is ook een aparte 'kammachine' ontwikkeld. Zijn oom Henk laat zien hoe dit werkt. De machine werkt volgens hetzelfde principe als de kam van Mark. Door het snel ronddraaien van een aantal metalen pennen wordt de ruugte verwijderd. Daarna pakt Henk met een soepele beweging de schone bos riet op, tikt er even mee op de grond om alle stengels op dezelfde hoogte te krijgen, gooit de bos op zijn schouder en legt deze bij de andere bossen. „Wanneer we geen tijd hebben om al het gesneden riet te sloeken, zetten we het tijdelijk rechtop in schoven”, vertelt Henk. „Het regenwater loopt zo gemakkelijk van de schoven af. Daarnaast heeft de wind er goed vat op, zodat het riet na

„Vooral in vakantieperiodes worden we regelmatig op de gevoelige plaat vastgelegd”

een regenbui weer snel droogt.” Nadat Henk weer een gedeelte heeft gesloekt, wordt de ruugte verbrand. Al snel stijgen de rookpluimen omhoog. Wanneer we langs de horizon kijken, zien we meer rookpluimen. „Iedereen is druk met het rietsnijden”, vertelt Jaap. „Want vóór half april moet het riet van het land zijn.”

TRANSPORT

De rietvelden zijn slecht bereikbaar voor transport over de weg. Omdat er wel een wijd vertakt netwerk van slootjes tussen de rietpercelen aanwezig is, vindt het transport van de rietbossen plaats via het water. Aan het einde van de dag brengen de mannen de bossen riet naar de aanlegsteiger waar het op een ponton, een drijvend platform, wordt gestapeld en afgedekt met een zeil. De ponton, die ook gebruikt wordt voor het vervoer van de machines, wordt gekoppeld aan een motorboot. Henk bedient het roer, terwijl Koen de vaarboom bedient. Dit levert een prachtig gezicht op.

Mark demonstreert hoe het 'sloeken' werkt.

„Vooral in vakantieperiodes worden we regelmatig op de gevoelige plaat vastgelegd”, vertelt Jaap. Het riet wordt vervolgens in een grote schuur opgeslagen. Wanneer het gedroogd is, wordt het in bossen met een omtrek van 46 centimeter opgebonden. Jaap legt uit: „Deze 46-centimeterbossen zijn een begrip. Deze handelsmaat is kenmerkend voor het Kalenberger riet, zoals het riet uit De Weerribben wordt genoemd. Dit Kalenberger riet wordt door rietkenners als het neusje van de zalm beschouwd. Het is uitstekend geschikt voor het dekken van daken. Doordat de stengel van dit riet smal is, is het veerkrachtig, zodat het niet snel breekt.”

TOEKOMST

Het snijden van het riet dient nog een ander belangrijk doel. „Door het jaarlijks te snijden, wordt voorkomen

dat De Weerribben een moerasgebied wordt”, vertelt Jaap. „Dat zou een grote invloed hebben op unieke flora en faunapopulatie en de uitstraling van het gebied.”

Hoewel er met het rietsnijden geld verdiend wordt, is dit niet de belangrijkste 'boterham' van de Ruiters. Voor Koen en Henk is het rietsnijden een extra bezigheid naast hun baan. Vooral in de eerste maanden van het jaar betekent dit rietsnijden voor hen lange werkdagen. Over de toekomst hoeven de mannen zich geen zorgen te maken, want de jonge Mark heeft de kneepjes van het vak al goed onder de knie. Al generaties lang leveren de Ruiters zo een belangrijke bijdrage aan het behoud van een prachtig stuk natuurschoon. ■

De speciaal gevormde zeis waarmee het riet vroeger werd gesneden.

